

Verbeterde toegang vogelinformatie Natura 2000-gebieden

Onlangs zijn op www.sovon.nl gegevens toegankelijk gemaakt over de vogelontwikkelingen in Natura 2000-gebieden. Het gaat vooral om eerder in rapportvorm gepresenteerde gegevens, maar de digitale toegang biedt veel meer presentatiemogelijkheden. De informatie is bedoeld voor iedereen die geïnteresseerd is in het voorkomen van vogels in Natura 2000-gebieden, niet alleen terreinbeheerders en beleidsmakers, maar ook vogelaars die willen weten hoe de vogelaantallen in hun vaste excursiegebied zich ontwikkelen.

Natura 2000 in Nederland

De Europese Vogelrichtlijn is één van de belangrijkste peilers onder het Nederlandse natuurbeleid voor vogels. In totaal zijn 78 gebieden vanwege het voorkomen van specifieke vogelsoorten aangewezen als beschermd gebied in het kader van de Vogelrichtlijn. Aanvullend zijn er 9 habitatrictlijn-gebieden waar ook instandhoudingsdoelstellingen voor vogels zijn geformuleerd. Het geheel maakt deel uit van het Natura 2000-netwerk, dat in Europa is opgezet om de achteruitgang van de biodiversiteit tot staan te brengen en de natuur waar nodig te versterken. Resultaten van het broedvogel- en watervogelmeetnet vormen de basis voor de aanwijzing van de gebieden. Voorts zijn deze gegevens belangrijk bij de nu in uitwerking zijnde beheerplannen, verdere monitoring van de ontwikkelingen en het beoordelen van ruimtelijke ingrepen in een gebied. Met het toegankelijk maken van vogelinformatie van Natura 2000-gebieden wil SOVON dit proces faciliteren.

Welke gegevens

Voor alle relevante Natura 2000-gebieden wordt inzicht gegeven in de actuele aantallen (broedparen voor broedvogels, seizoensgemiddelden voor winter- en trekvogels) en

de ontwikkelingen op lange en korte termijn (figuur 1). Bij winter- en trekvogels wordt tevens aangegeven of het om voedselgebieden dan wel slaapplekken (rustplaatsen) gaat. Voor de laatste gelden namelijk weer afzonderlijke instandhoudingsdoelstellingen, die nu worden gevolgd in het slaapplekkenproject. De opzet van het geheel is enigszins vergelijkbaar met het eerder verschenen rapport 'Trends van vogels in het Nederlandse Natura 2000 netwerk' van

Andere belangrijke links over Natura 2000 in Nederland:

<http://www.mininv.nl/>

Algemene informatie over Natura 2000 en bestuurlijke besluitvorming.

<http://www.natura2000.nl/>

Algemene informatie over implementatie van Natura 2000 beleid in Nederland.

<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/>

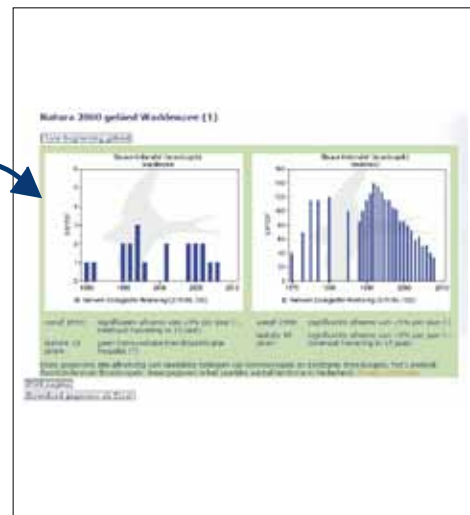
Inhoudelijke informatie over aanwijzingsbesluiten en exacte begrenzing van gebieden.

<http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/dossiers/nl0133-vogels.html?i=8-112>

Informatie over de ontwikkelingen van indicatorsoorten

<http://www.sovon.nl/soorten>

Informatie over status, landelijke verspreiding en landelijke trends van alle Nederlandse vogelsoorten.

Grauwe Klauwier.
Foto: Harvey van Diek

Hoog water nekt veel broedvogels Waddenzee

SOVON & CBS (2005). Alle gegevens worden weergegeven op de schaal van het gehele vogelrichtlijngebied; er worden dus nooit basale resultaten per telgebied getoond. Wie de monitoringrapporten van de broedvogels en watervogels kent, zal veel overeenkomsten in de presentatie ontdekken. De getoonde gegevens zijn dan ook voornamelijk aan beide meetnetten ontleend.

Hoe actueel?

De gegevens verschijnen pas op www.sovon.nl na bewerking en controle ten behoeve van de jaarlijkse monitoringrapporten en de trendberekeningen door het CBS. Die rapporten verschijnen doorgaans in het vroege voorjaar. De gegevens van de Natura 2000-gebieden zullen in principe jaarlijks daaraan voorafgaand in december worden geactualiseerd. De directe link naar de pagina luidt: www.sovon.nl/N2000

Heel even leek het seizoen voor veel broedvogels in het Waddengebied succesvol te verlopen. Tot 19 juni. Een krachtige tot harde wind uit N tot NW, gecombineerd met een hoog tij, zorgde voor een sterk verhoogde waterstand. Buitendijkse terreinen liepen grotendeels onder water. Van de Vliehors verdween zelfs 90% in de golven. Verliezen traden vooral op onder soorten die strandvlaktes en lager gelegen kwelders als broedplaats verkiezen. Dit bleek uit veldwerk dat wordt uitgevoerd in het kader van het reproductiemeetnet in de Waddenzee en het nieuwe TMAP meetnet voor broedsucces in de internationale Waddenzee. Op de Vliehors spoelde een kolonie van ruim 100 paar Dwergsterns met kleine jongen weg. De grote kolonie Lepelaars op Ameland verloor alle nesten met eieren en kleine jongen. Op Schiermonnikoog verdween naar schatting driekwart van alle scholeksternesten op de Oosterkwelder. Scholeksters, Kluten, Kokmeeuwen en Visdieven op het Balgzand, de lagere delen van de Fries-Groningse kust en in de Dollard deden het niet veel beter. Veel vogels konden vanwege het late tijdstip in het seizoen niet meer met een nieuw legsel beginnen. Voor soorten met negatieve trends in de Waddenzee, zoals Scholekster en Kluut, geeft zo'n verloren broedseizoen weinig hoop op een spoedig populatieherstel.

Nu kan worden tegengeworpen dat veel vogelsoorten in het Waddengebied een lange adem hebben en aangepast zijn aan dynamische omstandigheden en periodiek hoge waterstanden. Echter, uit een zojuist gepubliceerd artikel in het Journal of Applied Ecology blijkt dat broedvogels in het Waddengebied in de afgelopen decennia steeds vaker werden geconfronteerd met catastrofale over-

stromingen. Door klimaatverandering en stijging van de zeespiegel komen hoge waterstanden steeds frequenter voor en worden ze ook extremer, vooral in de maanden juni en juli, wanneer veel vogelsoorten kleine jongen hebben. Voor de Scholekster leveren deze stormvloed een significante bijdrage aan het magere broedsucces, dat inmiddels te laag is om de populatie op peil te houden. Veel broedvogels soorten lijken zich niet of nauwelijks aan te kunnen passen aan de onregelmatig optredende stormvloed. Dat betekent dat broedplaatsen op lager gelegen kwelders permanent in de gevarenzone verkeren. Plannen om herstel van lage kwelders na te streven, zoals voorgesteld in het Waddenzeeplan (1997), zouden voor een aantal broedvogels dan ook een ecologische val kunnen vormen. Daarnaast wordt door SOVON momenteel gekeken naar eventuele effecten van bodemdaling door de nieuwe gaswinning in de Waddenzee. In dat kader wordt onder andere de hoogteligging van nesten bepaald en wordt het risico van overstroming in kaart gebracht.

Het onderzoek 'Do changes in the frequency, magnitude and timing of extreme climatic events threaten the population viability of coastal birds?' is early online gepubliceerd in het wetenschappelijke tijdschrift Journal of Applied Ecology (doi: 10.1111/j.1365-2664.2010.01842.x). Aan het onderzoek werd bijgedragen door onderzoekers van SOVON, Australian National University, Universiteit van Bern, Natuurcentrum Ameland, Vogelwarte Helgoland en de Rijksuniversiteit Groningen.

Kees Koffijberg & Bruno Ens

Marc van Roomen, Jeroen Nienhuis,
Erik van Winden & Gerard Troost

Figuur 1. Alle Natura 2000-gebieden waar voor vogels instandhoudingsdoelstellingen gelden zijn op een kaart te selecteren. De gegevens worden vervolgens voor één gebied in tabelvorm getoond, maar kunnen bij de meeste soorten ook als grafiek worden bekeken. Tabellen en figuren zijn voor eigen gebruik als excel werkblad te downloaden (mits bronvermelding in acht wordt genomen) of als pdf-document te printen. Een indicatie van de begrenzing van het gebied is eveneens als pdf beschikbaar. Let bij gebruik en interpretatie van de gegevens op de uitleg die onderaan de tabellen en figuren wordt gegeven.

Water stroomt de kwelder van Schiermonnikoog binnen. 19 juni 2010. Foto: Bruno Ens